

Содолінський А.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Коршак В.Є., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна
Науковий керівник: Миронець О.М., к.ю.н.

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

Адміністративно-правовий статус громадянина України є складовою частиною його загального статусу, встановленого Конституцією України, Законом України «Про громадянство України» та іншими законодавчими актами України. Громадяни України рівні перед законом незалежно від походження, соціального та майнового стану, расової та національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду й характеру занять, місця проживання та інших ознак [1, с. 275].

О. Скакун наголошує на тому, що «до 60-х років ХХ ст. у вітчизняній юридичній науці правовий статус ототожнювався з правоздатністю. Мотивувалося це тим, що правовий статус та правоздатність виникають і припиняються у суб'єкта одночасно, що вони є однаковою мірою невідчужуваними». З огляду на це, О. Скакун визначає правовий статус як систему закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто як такий, що має правосуб'єктність) координує своє поведінку в суспільстві» [2, с. 381].

Н. Шаптала та Г. Задорожня висловлюють своє бачення та пропонують розуміти під правовим статусом особи юридично закріплене становище особи як соціального суб'єкта в суспільстві, тобто це сукупність прав та обов'язків особи, визначених та гарантованих Конституцією і законами України, іншими нормативноправовими актами, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [3, с. 472].

О. Гусар пропонує ґрунтовний підхід, згідно з яким адміністративно-правовий статус – це системна сукупність адміністративно-правових властивостей суб'єкта права. До таких властивостей вона зараховує детерміновані нормами адміністративного права: 1) компетенцію суб'єкта; 2) порядок його утворення й набрання юридичних ознак; 3) назву; 4) місце дислокації; 5) структуру; 6) цілі функціонування; 7) відповідальність

[4, с. 116-123].

Особливості правової природи адміністративно-правового статусу громадянина України відображаються у структурі адміністративно-правового статусу. Звертаючись до здобутків теорії права та теорії адміністративного права, до структури адміністративно-правового статусу громадянина України можна віднести такі елементи: 1) адміністративна правосуб'єктність; 2) права; 3) обов'язки; 4) система гарантій; 5) юридична відповідальність. Сутність правосуб'єктності полягає у тому, що вона визначає ті юридично значущі характеристики, які перетворюють реальну (персонально індивідуалізовану) особу на носія того чи іншого статусу [5].

В адміністративному праві виділяється три види адміністративно-правового статусу громадян: загальний для всіх адміністративно-правовий статус громадянина, спеціальний статус певних груп громадян і індивідуальний статус конкретних осіб. У зміст загального адміністративно-правового статусу громадянина входять лише загальні для всіх суб'єктивні права і обов'язки і не включаються численні і різноманітні права і обов'язки, які постійно виникають і припиняються у суб'єктів залежно від виконання ними тих або інших професійних функцій, суспільного положення, характеру правовідносин, в які вони вступають, інших обставин. Основні права і обов'язки громадян, що визначають його загальний адміністративно-правовий статус, містяться у розділі 2 Конституції України, але, крім того, вони можуть міститися і в Законах України. Спеціальний адміністративно-правовий статус громадян характерний для певних груп громадян і закріплює особливість їх правового положення у сфері державного управління. Разом із загальним і спеціальним адміністративно-правовим статусом кожен громадянин володіє і статусом індивідуальним. Оскільки індивідуальні права і обов'язки в зміст правового статусу не входять, можна зробити висновок про те, що індивідуальний адміністративно-правовий статус визначається комплексом загальних прав і обов'язків і тих спеціальних прав і обов'язків, носієм яких є конкретна людина (індивід) [6, с. 2].

Ю. Бахрах виділяє спеціальні адміністративно-правові статуси індивідуальних суб'єктів, виходячи із соціальної ролі останніх. Це – статус членів адміністративних колективів, статус суб'єктів адміністративної опіки, статус жителів територій з особливим адміністративно-правовим режимом, статус суб'єктів дозвільної системи [7, с. 70].

Жителі територій з особливим адміністративно-правовим режимом мають спеціальний адміністративно-правовий статус за територіальною ознакою. Цей спеціальний статус визначається особливостями правового положення тієї або іншої території (зони) [8, с. 3].

На підставі проведеного нами дослідження ми дійшли наступних висновків: адміністративно-правовий статус громадянина визначається як

встановлені законом та іншими правовими актами права, обов'язки і відповідальність громадянина, що забезпечують його участь в управлінні державою і задоволення публічних та особистих інтересів завдяки діяльності державних органів; в адміністративному праві виділяється три види адміністративно-правового статусу громадян: загальний для всіх адміністративно-правовий статус громадянина, спеціальний статус певних груп громадян і індивідуальний статус конкретних осіб.

Література

1. Адміністративне право України (загальна частина): навч. посіб. / О. Остапенко, М. Ковалів, С. Єсімов, Л. Гулак., Н. Отчак, Л. Остапенко. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.
2. Скакун О. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 381 с.
3. Шаптала Н., Задорожня Г. Конституційне право України: навч. посіб. Дніпропетровськ: ЛізуновПрес, 2012. 472 с.
4. Гусар О. Адміністративно-правовий статус персоналу державного управління. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2(4). С. 116–123.
5. Білоус-Осінь Т. Структура адміністративно-правового статусу громадянина. *Національний університет «Одеська юридична академія»*. С. 25-29. URL: <http://surl.li/ggqflu>. (дата звернення: 12.03.2023).
6. Адміністративно-правовий статус громадянина. URL: <http://surl.li/fkvrw> (дата звернення: 20.03.2023).
7. Адміністративне право України / за ред. Ю. Бахраха. Харків: Право, 2004. 112 с.
8. Мего-Інфо – Юридичний портал № 1. Адміністративно-правовий статус громадянина. URL: <http://surl.li/fkvrw> (дата звернення: 20.03.2023).

УДК 340:378 (043.2)

Стужук С.С., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

На сьогодні правовий статус громадян у кожній країні перебуває у взаємодії зі світовими правовими стандартами та міжнародними угодами. Загальний рівень захисту прав громадян залежить не лише від національного законодавства, а й від зобов'язань у рамках міжнародної співпраці. Конституція України, кодекси та спеціальні закони визначають правовий статус громадян та механізми їх захисту.